

בת למנוע בכוח מהת"רים לבקר את חברם?

מאות בקרית הציור

צייר הולצמן
לא לשגם יותר

המבקרים המתדפקים על פתחי שכניהם. בזעם התחרות יצאו הציירים מבדידותם אלמונית, ובמקום לחתום את שמם באותיות קטנות בשלי התמונות, הלכו לחתום על קירות הבתים באותיות גדולות ובצבעים בולטים, עם חציית כיוון והנחיות דרך.

כל עוד הצטמצמה מלחמת השלטון והיציצים המכונים בתחום השכונה, לא היה איכפת הדבר לאיש. אך משהחלו לפלוש לרחובות הסמוכים, ואחדים אף הרשו לקחת וצבעו גם את הבתים שלצידו הכביש הראשי, התערבה העירייה. בתחילה הגיעו לכלל הסכם גיטלמאני, על הגבלת ציורי הציצים ושלטי הפירסומה לתחום האזורי המיתקרא קרית הציירים. כאות רצון טוב, הסכימה העירייה להפריש מתקציבה סכום מסוים, להצבת שלט במרכז הקריה עם שמות הציירים ועם הציצים, המראים את כיוון בתי המגורים שלהם. במשך הזמן, עם בואם של ציירים חדשים, הוסיפו טלאים לשלט. מתוך ראייה מעמיקה של הנולד, השאירו גם מקום ריק, כדי שאפשר יהיה, בבוא היום, להוסיף עליו שלטים נוספים.

★ ★ ★

הכוונת תיירים

רשולם, שהושג עם הצבת השלט החדש, משותף בכספי העירייה, לא האריך ימים. הציירים נוכחו לדעת שמספר המבקרים אינו שזה בכל תערוכה. היו ציירים שתמונותיהם משכו קהל רב, והיו כאלה, שמשכו קהל מועט. הם שמו לב שקבוצות התיירים הזרים, המובלות על ידי מורי דרך, מרביתם לבקר בתערוכות של ציירים מסוימים, פוסחות על תערוכות אחרות.

באופן מיוחד הרגיזה אתם העובדה, שמיידה הדרך אינם פוסחים לעולם על תערוכתו של דוד גילבוב. כיוון שדבר זה חזר ונשנה פעמים רבות, התכנסו הציירים לאספה וקבעו ברוב קולות, שיש לחלק את ביקור הקהל לתערוכות באופן שזה יבוצע החלטה זו הוטל על אחד מהברי החוץ, הצייר יוסף קוסונוגי.

המשך הפרשה הגיע יום אחד למשרדי ליטכת התיירות הממשלתית ולעירייה צפה, בצורת מיכתב תלונה של מורה הדרך משה מיכאלי, שכתב:

"ביום 18.7.60 ביקרתי עם קבוצת תיירים בת 40 איש בקרית הציירים בצפת. ככניסה קנייתי שני כרטיסים קבוצתיים בסך 20 לירות. ניגש אלי אדם, שהציג את עצמו כי

חבר ועד קרית הציירים בשם גוסונוגי, ורשאל למי אני מכניס את התיירים. אמרתי לו שהפעם אנחנו אצל גילבוב, אלחיל ומר זר. בשמעו זאת התרגש ופתח עלי בצעקות ואמר שלא ירשה לנו לבקר אצל הנ"ל, ורשאל לא אצל גילבוב. כשניסיתי להיכנס לאטליה של גילבוב, עמד קוסונוגי בפתח ומנע את כניסת התיירים. דחפתי אותו לצד ונתתי לתיירים לעבור ואז צעק עלינו כי אנגלית ובאידוש. התיירים היו אנשי משי לחת פיתוח, אורחי הממשלה."

כשנתקבל מיכתבו של מיכאלי, אץ לצפת נציג לשכת התיירות הממשלתית. הנציג הופיע יחד עם דוד הכהן, ראש העיר. הם שנים כינסו את הציירים לאספה בהולד, כדי להסדיר אותם ולתמיד את עניין התחלית המיסטרית שבין הציירים, המסכנת בי אפן רציני את תנועת התיירות לבירת ה

גליל ואת שמם הטוב של אמני ישראל. האספה, שהתכנסה כדי לדון בהתנהגותו של קוסונוגי, הפכה עד מהרה להפגנה זועמת נגד הצייר גילבוב ובעד המשך ה

שיטה של הכחנת תיירים לתערוכות, לפי הסדר מסוים. כאשר ראש העיר טען כי "באן זה לא רוסיה וצריך להיות חופשי, ושאינו יכול להפריע לתיירים ללכת לאן שהם רוצים", ענה הצייר הולצמן: "זה

אמנם נכון, אלא שהכתובת היא לא נכונה, מפני שיש סידורים בין ציירים מסוימים לבין מורי דרך, וגם זה לא דמוקראטי. מקובל בין הציירים שכל אחד משלם 10 אחוז למורה הדרך, מכל מכירה: אבל יש כפי הנראה ציירים שמשלמים יותר. אי אפשר לעשות שום דבר נגד זה, שיש צייר רים טובים וגרועים. ועובדה היא, שאנשים אורבים לפעמים ציור גרוע ודברים כאלה קורים בכל העולם. אבל גם זו עובדה, ש הציירים תלויים במורה הדרך, מפני שהתייר הולך לאן שמביאים אותו, והם מביאים אותו למקום שיותר כדאי להם."

כיוון שנציג ליטכת התיירות וראש העיר לא הצליחו לספק את תביעת הציירים, שי עמדה באופן ברור בניגוד לחוק, התפזרה האספה בלי להגיע להסדר כלשהו עם הצייר הממשלתי, ומבלי להרגיע את הרוחות שסערו.

★ ★ ★

"הוא נסוג מפני גאון"

רעומת המקטרגים, טען השבוע הצייר גילבוב: "אמרם עלי שאני משי למשכורות למורה הדרך. הדבר אינו נכון. האמת היא שאני נמצא במרכז, ולכן באים

צייר גילבוב בגלרית המריבה

לא ככוון תיירים

הדרך הקלה יותר. כעבור יומיים, ביום ראשון שעבר, הוציא גופתו הסתתית על גבי אלונקה. אמו הזקנה של יעקוב גילתה את בנה תלוי ב צווארו, בבית השימוש של דירתם, בשערית. ריבקה הקטנה חיבקה בפעם האחרונה את אביה. "אבא שלי מת, לא יבוא אלי יותר."

עיקול. לפעמים לא בא אוכל אל פיו משך ימים שלמים. יעקוב לא מצא עבודה חדשה. ממורמר ומתוועצבים הסתובב ממקום למקום. באחד מטילולי נתקל ליד פתח ביתה של משפחת חישינה, נוכח כיצד מוציאים את האם ואת בנה, על גבי אלונקות. הוא החליט שזהו

ביקור בקרית הציירים בצפת הוא חלק חשוב מהבילוי היומי של הקיץ, טנים, הנופשים בבתי המלון ובבתי ההבראה של צפת. פועלים, פקידים, בעלי מלאכה ואיכרים, שמעולם לא ביקרו לפני כן בתערוכות אמנות, קונים בהתלהבות כרטיסים מיוחדים, המאפשרים גישה ל"22 תערוכות" והנמכרים ליד מועדון טילוא ה

צפת, במחיר של לירה אחת. מלבד הנופשים הישראלים מרובות גם קבוצות תיירים זרים, רובם אמריקאיים, ה יורדים לסימטאותיה המפותחות של צפת, בלחית מירידה, כחלק מתוכנית סיורים מוכנה מראש. הם נכנסים לתערוכות, מתבוננים בציורים המוצגים בפניהם והי משמשים, לפי דברי ההסבר, דיגמאות אופייניות של הציור הישראלי. כיוון שחלק מן המבקרים רוכש בהזדמנויות אלו תמונות, הפך הציור בצפת עסק מכניס רחמים.

★ ★ ★

התימות על בתים

תחילה, לא נמצאו בער הצפון אלא שנים שלוש ציירים, שהיו באים לשם בחודשי הקיץ, וחזורים עם כוונת העינה לתל אביב. אך משהתחילה מכירת התמונות להתפתח, ונודע לציירים בכל רחבי הארץ שיש שבר בצפת, הלך וגדל מדי שנה מספר הציירים, עד הגיעו ל-23 בסך הכל. אחדים מהם מתגוררים במקום דרך קבע, אחרים באים רק בחודשי הקיץ.

אף על פי שהציירים ידועים בציבור ככנויים אדם תלושים מהמציאות החומרית, הוכיחו, בתנאים העיסוקיים המשגשגים בצפת, כישרון מיסחרי רב. בהיותם צפופים כולם ב שכונה אחת, שהוקצתה להם על ידי ראש עיריית צפת לשעבר, בחלק הערבי הנוש של העיר, החלו לראות זה את זה כמתחרים, בדומה לתחנות מכולת שפתחו תנויות סמוכות זו לזו. מבין תרכייה השונים הקטנים והאמנותיים של בתי האבן, היו מציצים זה לעבר עסקו של זה, סופרים את מספר

• התערוכות: אברם, אלחיל, אלכסנדר, אפרים, גילבוב, הולצמן, סוניה זק"ש, טאור, כר, לאופר, לבני, לרנר, אן מדלי, מרדך, פינג, פרבר, פריבר, פרנקל, ציונה צגיד, ציפר, קוסונוגי, רביב, שוורץ.
• צייר נוסף: קסטל, שבתו אינו פתוח למבקרים ללא הודעה מוקדמת.

למוסד. בביתו נשארה רק ריבקה, בת ה' חמש, איתה אהב במיוחד. יעקוב ניסה להשלים עם גירלו. אולם לפני חודשים אחדים שבר את ידו, בשעת עבודה. מצבו הכלכלי הורע, חיבותיו גדלו. לא היה בידו אפילו לכלכל את אמו הזקנה ואת בתו הקטנה. נושיו איימו עליו בצור

שלטי כיוון לאמנים
לא לחתום על קירות

אלי, הפה, אצל מרדך יש אפילו ביקור יומות גדול מאשר אצלי, אבל עליו לא מתפללים מפני שהוא חולה וזלש. אני משלם למורה הדרך רק 10 אחוז, כמו כולם, ואף לא מיל אחד יותר. אתה צריך לקחת בחשבון שהתיירים האמריקאים הם עצלנים ולא מוכנים ללכת להעריכה רחוקה. לתערוכה אלכסנדר צריך לדרת 200 מדרגות. אתה חושב שאמריקאי יסכים לה? הצעת החלוקה קה היא טיפשית. רוצים הסדר כדי לחלק את התיירים. היום אצל צייר זה ומחר אצל צייר אחר. האסון הוא שיש כאן יותר מד מ נשים ציירות והן מעוררות את כל המהומה. יש ציירים שיוצעים שהצדק אצלם, אבל הם מפחדים להגן עלי. אני יושב כאן כבן שמונה שנים, והנה בא קוסונוגי, שהגיע רק לפני שנתיים, ולוקח את השטח ביד. באיזה זכות? דע לך, שהמיכתב של מיכאלי הוא לא מיכתב התלונה היחיד שהגיע. היו עוד תלונות ולכן ביקש ראש העיר לכנס את האספה. גם נציג ליטכת התיירות וגם ראש העיר האשימו את קוסונוגי, אבל הולצמן קם והצדיק אותו בנימוק שה'אן גאון בציור' כששמע איש הליטכה שיש לו עסק עם גאון, נסוג מכל העניין."

תשובת קוסונוגי: "אני לא באתי לצפת כדי להתפרסם, כמו ציירים אחרים. כש באתי, לפני שנתיים, הייתי כבר צייר מוכר. סם עם תערוכות, ביקורות טובות דיונון. אתה חשב שרציתי להיות העיד בחרוי. אני נגד רצוני. בתור חבר ועד, לא יצאתי להגן על האינטרסים שלי, אלא של כולם. אפילו איש הלשכה אמר, שנשדל לכוון את התיירים לפי תורנית. הנה, אני יוצא יום אחד, בשעה שלוש אחרי הצהריים, מהאטליה שלי, ואני רואה שדחקא בשעות הערבים, כשכולם נזים, מגיעה קבוצת תיירים עם מדריך. באדיבות רבה שאלתי אתו: "לאן אתה מביא את התיירים שלך?" והוא ענה לי בח צפה: "לא עיסקך!" הצגתי את עצמי: "אני קוסונוגי, חבר ועד הציירים. יש לנו הסכם עם ליטכת התיירות על הכחנת המבקרים. לאן אתה מביא את תימ?" אבל הוא בשלו: "יש לי כתיבת ואני עושה מה שאני רוצה." זה הכל. לא צעקתי ולא הפרעתי להם להיכנס לשום מקום, רק הערתי באדיבות.

"עשיתי את זה ואני חושב שצדקתי, מפני שיש ציירי קיטש שמשלמים באקשיז למורה. אתה רוצה עובדות? לא. אין לי עובדות. אלה סידות, שכל אחד ש מר לעצמו, אילו חיו לי עובדות הייתי גותן אותן לך, אבל אין לי. הכל מתוך שמ עה."

מילמלה בבכי, "אני עצובה... למה הוא לא מחבק אתי חזרה?"

האח המסור

"האיש הזה יוריד אותך ביגון שאולה", הזהיר פינחס יוסף, מנהלו של בית מלון (המשך בעמוד 14)